(nastavak)

I razgovarajući tako sa bratom Mišom, slušam ga, kako i on konsekventno menja ove glasove i izbacuje reči: "neče da ćita", "juće smo ga ceo dan ćekali da dodže" i tako dalje. Kao što se vidi, Hrvati su ovde svoje narečje, koje su doneli iz Hrvatske, sasvim izgubili, i primili su dijalekat, koji ovde vlada. Poznatija prezimena kod Hrvata su ova: Pavlović, Pavlić, Mihajlić, Blaženić, Barašević, Orešković, Barić i tako dalje. Kad je car Josif 2. obilazio Južni Banat, on je 7. maja 1768. g. posetio i Starčevo. Kad je 1873. god. vladala kolera, Starčevo je deset procenata izgubilo od svoga stanovništva. U Starčevu ima danas po najnovijem popisu 3704 duše. Najviše ima Srba oko 1550 duša, Hrvata ima oko 1100 i Nemaca nešto preko 1000. Madjara ima oko 20. Kapitalom su najjači Srbi, oni su se materijalno podigli naročito pre rata. Najbogatija srpska kuća je pok. Burjanović Laze, koji je umro proletos, a sad avgusta mu je umro i sin. Ona ima na 160 jutara zemlje, u njoj je sve vrlo obično i jednostavno. Od Hrvata je najimućnija kuća Štimac Paje, koja ima oko 100 jutara zemlje, ali se ova zemlja sad cepa na više delova. Imućna je kuća i braće Blaženić, koja broji na 80 jutara. Opštinski atar iznosi 16.128 jutara. No on nije sav u rukama mesnih gradjana. U ataru ima mnogo Pančevaca, koji poseduju ovde velike komplekse zemlje, ali u ataru im jako zadiru i Nemci iz Kraljevićeva (današnje Kačarevo prim. aut.), koji poseduju ovde na 800 jutara. Srbi i Hrvati žive odvojeno u Starčevu. Srbi su podalje od velikog puta, više po strani i prema Pančevu, a Hrvati su pored velikog puta s onog kraja sela. Nemci su izmešani.

Kod Hrvata sveštеničku dužnost vrši Rakoši Janoš. On je Madjar. Hrvatskim dijalektom vrlo lomljeno govori. Kad treba u crkvi, da se pridikuje na hrvatskom jeziku, onda ovamo dolazi jedan Hrvat sveštenik iz Pančeva. Kod Hrvata je jedna velika i zla strana to, što im deca u vrlo mnogo slučajeva vrlo rano stupaju u brak. Devojke od 15 godina, a muškarac od 17 godina. U Starčevu je lepo razvijeno stočarstvo, jer imaju mnogo pašnjaka, rita. No naročito kod Hrvata je lepo razvijeno pčelarstvo. Najviše pčela ima Hrvat Radočaj Marko, oko 100 familija, dalje Hrvati; braća Mihajlić, Bujanović Ivan 70-80 i tako dalje. Interesantno je da i ovde ima Hrvata sa nemačkim prezimenima, tako na primer Šic, Gasenberger, Fogl i tako dalje.

Lepa je pojava što inteligencija radi i van svojih zvaničnih kancelarijskih zidova. Tako srpski sveštenik, Danilo Stojković, vodi zemljoradničku zadrugu, Joca Žebeljan, učitelj, je horovodja Srpskog crkvenog pevačkog društva i starešina Sokola, gde ima živog učešća i svojim aktivnim radom se ističe Bačić Jovan, učitelj. Vrlo je lepo odeveno i dobro opremljeno Dobrovoljno vatrogasno društvo, kom je komandant Puce Bruno, učitelj, a sekretar je Lautner Franja, podbeležnik, na čijim ledjima stoji upravo i cela opšinska kancelarija. Srpska crkva je nova. Zidana je 1908. godine.

Hrvati svojih inteligentnih sinova nemaju. Što je bilo, to se odrodilo, jer crkva i škola, kao i sve ustanove, samo u svrhu madjarizacije su postojale. Selo je dugačko četiri i po km. U srpskom kraju pred mnogim kućama stoje velike kamare cigalja, to su gradjani sami pekli, radi svoje upotrebe.

(nastaviće se)